

Казки про жадібність

Як пан учив суддю розуму

ЯК ПАН УЧИВ СУДДЮ РОЗУМУ

В одному суді був суддею русин, але він був дуже сумлінний, ретельний, що іншим панам не подобалося. Якщо щось хотіли у судді циганити, то той суддя ніколи не міг згодитися на те, і так нажив собі ворогів, що его мусили від суду відправити, прогнати, як то кажуть по-вченому, "суспендувати". Але він ще був кавалер. Лишився без куска хліба і пустився у світ, мусив йти. Йде, йде вже велику частину дороги і здивав его грабья: - А де пан іде? - Га, йду у світ. - А то чому? - Бо мене вже з суду геть вигнали. - Ага, то за панську ретельність. Я пану казав, аби він не був таким ретельним, бо хліба не буде. А що зараз? Може, біс покарав. Якби хотів жити, то мав би у мене службу. - Добре, пане грабья. Згоджуюсь. Приїхали додому, забавилися трохи і каже: - Ти, пане, сідай, ти в усім знаний. Ми зробимо інтерес: будеш мати сотень десять злотих, як удасться діло. Мій сусід ніяк не хоче продати свій маєток, а він мені стоїть на перешкоді. А ему зараз дуже гроші потрібні. Йди до него і кажи, що ти маєш гроші і позичиш ему 10 тисяч. А він на те згодиться. Ти напишеш документ, що я гроші дав, згодився на те. Приходить він до другого пана: - Добрий день, пане! А пан уже старенький був і відповідає: - Вітаю гостя. Чого пан суддя до мене завітали? За яким добрим інтересом? - А я вже не суддя, мене відправили зі суду. - Ага, то біда, пани правди не люблять! Пане, тримайся свого, і будеш жити на тім світі, а як будеш триматися панів, то лиш до часу. Але не знав той пан, чого він до него прийшов. Посідали у вітальні, почали забавлятися і розмову повели про те, що у пана зараз бракує грошей, а суддя повідає: - Ну що ж, ви можете позичити під малий процент на довший строк, за якийсь час сплатили би ці гроші і були би спокійні. А пан відповідає, що немає в кого позичати. - А у вашого сусіда не могли би позичити? - Та дайте спокій, то мій ворог. - А що вас обходить, що він ворог. Ні він вам, ні ви ему жодної ласки не робили. Він вам позичає, а ви ему процент на то заплатите. Прийде час, віддасте і жодної ласки нема. - Добре, - погодився пан, але попросив, аби ему позичили 20 тисяч, а не 10. - Добре, це ще краще. Літ на десять, і частинами виплачувати. На другий день приїхав его сусід і суддя і підписали документ про позику: пан грабья зичить ему 20 тисяч. А суддя записав замість двадцяти тисяч сорок. Свідками були: коваль глухий і штельмах сліпий. По закінченню того документу, суддя его прочитав, а про сороку тисяч не згадував, і дав ще раз прочитати штельмахові, як свідку. А свідок добре запам'ятав, як пан читав, та й собі так само читав. А що там було написано замість двадцять сорок, то сліпий не бачив. Проїшло років десять, пан виплатив 20 тисяч, а грабья нагадав про других двадцять. Той подав скаргу до суду, але нічого не допомогло — контракт був два рази читаний, при двох свідках, не змінений, і суд визнав: документ і дійсний, і що не двадцять тисяч, а сорок. Пан же мав звідки віддати, то мусив віддати і свій маєток на продаж, який сам грабья і купив. Пан дідич дуже засумував і не знав, що йому робити. Приходить до него той суддя і каже: - Пане, не сумуй. Що мені буде, якщо я той документ від пана грабйого відберу? Каже пан: - Як забереш той документ з рук ворога, то він твій буде, але я тебе дуже прошу оженитися на моїй доньці, аби я міг умерти спокійно на тім дворі і біля вас. - Добре, - погодився суддя. Подав суддя до суду апеляцію, і викрилася правда, і суд виніс постанову на ті двадцять тисяч. І призначив суд заплатити старому за неправдивих 40 тисяч штраф у розмірі 80 тисяч. А суддя оженився на дочці дідича, виграв процес від пана грабйого і все було добре. А суддя став господарем обидвох маєтків. Пани навчили его розуму. Кінець. Правда-ретельність перемогла. Записано Осипом Роздольським у с.Берлин (сучасної Львівської обл.), від Кіндрата Сторожука, в 1894 році. Стиль запису збережено.